

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kurz DVPP pro pedagogy a vedoucí pracovníky MŠ
v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje
v rámci projektu **KOUZELNÁ VĚDA**,
Reg. číslo: CZ.1.07/1.3.00/48.0068

VÝUKOVÉ MATERIÁLY PRO ÚČASTNÍKY KURZU

ROZVOJ KREATIVITY A KREATIVNÍHO PŘÍSTUPU PEDAGOGA PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY

Autoři: Bc. Martina Mařanová, Miroslava Šimůnková, Michal Vít, MBA

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod

Na úvod semináře o kreativním přístupu Vám nabízíme citát PhDr. Marie Königové:

„Člověk netrpí věcmi takovými, jaké jsou, ale tím, jak na ně nahlíží.“

Co více si můžeme přát, než aby nás naše nápady, přístup i odezva na aktivity, o kterých přemýšlíme, naplňovaly a motivovaly k dalším „mozkovým“ akcím. A když je poté realizujeme, byly odměnou? Věřte, že vůbec nejde o odměnu finanční či hmotnou. To, že prožíváme uspokojení a radost z nového, objeveného, tvořivého pocitu je tou nejpříjemnější odměnou v jakémkoli věku.

Domnívám se, že vy, profesí pedagogové, jste oproti zbývajícím populaci ve veliké výhodě. Můžete svůj tvořivý a kreativní přístup realizovat téměř při každé činnosti, jaké s dětmi děláte. A současně v roli dospělého prožívat dvojnásobné uspokojení nad tvorbou prostředí, jež dětem umožní objevovat a tvořit své další kroky.

Témata kurzu:

- ✓ Důvody, proč rozvíjet kreativitu.
- ✓ Podmínky pro rozvoj kreativity.
- ✓ Bariéry kreativity (tréma, strach z neúspěchu, konformita aj.).
- ✓ Model kreativních kompetencí.
- ✓ Systémy přesvědčení bránící efektivnímu učení (pedagogové, děti).
- ✓ Stres a jeho role v kreativním přístupu.
- ✓ Aktuální požadavky kladené na pedagogy.
- ✓ Proč nám (pedagogům, žákům/dětem) to někdy nemyslí?
- ✓ Skryté poruchy učení, vnímání, projevu.
- ✓ Kreativní techniky a přístupy k řešení problémů/úkolů a způsoby jejich uplatnění v pedagogické praxi.
- ✓ Aktivizace dětí ke kreativnímu myšlení.
- ✓ Úloha práce v týmu při využití kreativních metod.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

KREATIVITA – ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

Kreativita neboli tvořivost, je zvláštní soubor schopností, které umožňují tvůrčí činnost, jejímž výsledkem je něco nového, originálního, popř. tvůrčí řešení problémů.

Tvořivá, kreativní osobnost se vyznačuje těmito rysy a vlastnostmi:

- vnímání a asociace tvořivé osoby směřují k menší všeobecnosti a typičnosti
- je intuitivní a empatická, má zájem o lidské jednání
- je otevřená, vnímavá, nachází zalíbení v nových přístupech
- využívá vlastní představivosti a fantazie
- překračuje hranice konvencí a je málo konformní nebo vůbec
- je zvědavá a snadno se nechává inspirovat okolím
- má široké zájmy
- je hravá, často využívá například přirovnávání a srovnávání

Kreativitou v komunikaci rozumíme schopnost pružně reagovat při jednání s komunikačním partnerem. Vnímat vývoj jednání a měnit komunikační rámec, vnímat emocionální nastavení sebe i druhé strany.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kreativní osobnost

Sedm vlastností, které byste měli rozvíjet

I když panuje obecný souhlas o tom, že každý člověk má kreativní potenciál, který může odkrýt, využít a rozvinout, existují nicméně také dohady o tom, že někteří lidé jsou do určité míry „sami od sebe“ podstatně kreativnější než jiní. Mají vlastnosti, které podporují kreativitu, jsou tedy „kreativními osobnostmi“.

Čím se vyznačuje kreativní osobnost?

1) Je citlivá k problémům.

Zvláštní schopnosti: všeobecné rozpoznávání problémů jako takových, kladení si otázek o obvyklých věcech, prozkoumávání nových možností.

2) Přemýšlí flexibilně.

Zvláštní schopnosti: disponuje více „styly myšlení“, má přehled o různých oblastech, široké vzdělání, divergentní myšlení, bere v úvahu různé možnosti.

3) Je originální.

Zvláštní schopnosti: odhaluje také abnormální aspekty, divergentní myšlení, kombinuje různé nápady.

4) Baví ji její práce.

Zvláštní schopnosti: sebemotivace.

5) Disponuje znamenitým know-how.

Zvláštní schopnosti: odborné znalosti.

6) Je vytrvalá.

Zvláštní schopnosti: tvrdohlavost, vysoká odolnost vůči frustraci, nadprůměrná energie, nespokojenost s prvním řešením.

7) Disponuje jistou soudností.

Zvláštní schopnosti: vyfiltrování slibných formulací, rozpoznání akceptovatelných řešení, neovlivnitelný náhled na nedostatky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Každou z těchto vlastností je možné cíleně podporovat.

I u velmi kreativních osob se jen velmi vzácně stane, že se všechny vlastnosti projevují stejným způsobem. Každou z těchto vlastností je však možné cíleně podporovat. Pokud znáte své slabé stránky, můžete je kompenzovat.

Pět nejčastějších omylů o kreativitě:

1. Kreativita vzniká z chaosu.
2. Odborníci jsou jen málokdy kreativní.
3. Mladí lidé a především děti jsou obzvláště kreativní.
4. Kreativní lidé jsou outsideři.
5. Kreativní jsem sám od sebe – nepotřebuji k tomu žádnou techniku.

Na první pohled trochu paradoxní, ale nejkreativnější osobnosti jsou často opravdu tvořivé pouze v jedné oblasti, zatímco v jiných oblastech mohou být zcela bez nápadu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vliv denních rytmů na kreativitu.

Nejtvořivější moment dne přichází pozdě večer. Podle neurologů je čas na originální myšlenky a rozuzlení problémů v deset večer. Nejméně aktivní je naopak mozek po obědě a po celé odpoledne.

Nejméně kreativní část dne nastává asi kolem půl páté odpoledne, kdy je na útlumu a naprosto bez inspirace 92 procent lidí. Naopak většina lidí získává originální myšlenky a nápady pozdě večer. Hned druhý den ráno je pak může rozpracovat. Namáhat se ale po obědě je zbytečným úsilím, neboť mozkové vlny jsou podle výzkumů na útlumu.

Kreativnější jsou také lidé s biorytmem sovy, zatímco mezi skřivany je méně lidí s originálními myšlenkami.

.....

.....

.....

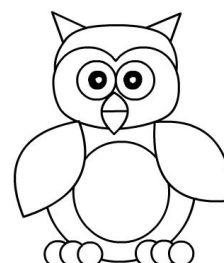
.....

.....

.....

.....

.....

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jak funguje lidský mozek

„Mozek dobře uspořádaný je lepší než mozek hodně zaplněný.“

Michel de Montaigne

.....

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Mozková kůra je rozdělena na dvě poloviny neboli hemisféry, každá řídí jednu polovinu těla a zodpovídá za odlišné psychické funkce. Obě poloviny mozku spolu navzájem spojuje silný svazek nervů, který se nazývá „corpus callosum“. Umožňuje komunikaci hemisfér mezi sebou. U většiny lidí je dominantní jedna strana. Ačkoli se funkce obou hemisfér překrývají a prolínají, levá strana je především spojena s řečí, je sídlem jazyka, logiky, lineárního sčítání, analytického myšlení a racionálních posloupností. Pravá strana souvisí spíše s neverbálními funkcemi, zajišťuje tzv. mimo vědomé funkce. Je sídlem intuice, fantazie, emocí, snění, obrazů, vztahů, krásy, umění, hudby, barev, tance apod.

Levá hemisféra je pomalejší. Uplatňuje se při plánování, organizování, dosahování viditelných výsledků. Posuzuje, hodnotí, strukturuje, soutěží a klasifikuje. Vytváří definice a poučky.

Pravá hemisféra tvoří nové celky z dosud poznaných pojmů a skutečností. Pracuje rychle a především s obrazy, symbolikou. Bývá proto spojována s vnitřním světem jedince, s duchovnem, potřebou ticha a rozjímání, vizemi a posláním.

Proč rozvíjet kreativitu u sebe?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Důvody, proč rozvíjet kreativitu

Jsme stále více nuceni pohotově se přizpůsobovat měnící se struktuře daného oboru, což sebou nese potřebu měnit navyklé stereotypy chování.

V návaznosti na tyto potřeby, si stále více lidí uvědomuje potřebu rozvíjet tvůrčí myšlení. Co to ale takové „tvůrčí myšlení“ je?

Tvůrčí myšlení je specifický druh myšlení, které se vyznačuje kromě jiného i vysokou motivovaností, vytrvalostí, odpovědností, schopnost inspirovat se různými podněty, dovedností spojovat poznatky z různých oborů, hledáním variantních řešení atd.

„Lepší blázen s nápádama, nežli blbec bez fantazie...!“

Kreativita je nejdůležitější zbraň mozku v nejistém světě. Bez kreativity jsme omezeni k tomu, abychom při řešení životních situací reagovali na sadu pravidel. Pravidla jsou v pořádku v době neměnnosti. Ale lidé ještě nikdy nežili v tak proměnlivé době, jako je ta dnešní. Před několika stovkami let bylo možné prožít prakticky celé století a nevšimnout si řádných významných změn v tom, jak je svět uspořádán. Když se podíváme zpět na 20., století, neexistuje v našem běžném životě téměř nic, co by se ve srovnání s životem našich předků nezměnilo. Změny jsou tady a zrychlují se. Namísto pravidel, potřebujeme schopnost být aktivní a reagovat flexibilně a originálně – to vše volá po kreativitě.

Příklad:

Představte si hodiny, jejichž ciferník je rozdělen na 60 minut. Řekněme, že počátek posuneme do doby, kdy lidstvo poznalo písmo. Potom našich 60 minut bude představovat 3000 let a každá minuta na našich hodinách 50 let. v tomto měřítku se první podstatné změny při přenosu informací udály až zhruba před devíti minutami. v té době se objevil v západní kultuře tisk. Před třemi minutami: telegraf, fotografie, lokomotiva. Před dvěma minutami: telefon, rotační tisk, film, automobily, letadla a rádio. Před minutou zvukový film.

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Televize se objevila v posledních deseti sekundách, počítače v posledních pěti, spojové družice v poslední sekundě. Laserový paprsek jako nejschopnější nosič informací se objevil před pouhým zlomkem sekundy. Bylo by možné na náš hodinový ciferník umístit téměř každou oblast lidské činnosti a dostali bychom přibližně stejné výsledky.

(Niel Postman, Charles Weingartner, Teaching as a Subversive Activity, Penguin, 1971)

Proč rozvíjet kreativitu u dětí předškolního věku?

.....

.....

.....

.....

.....

Tvůrčí myšlení

Obecné rysy tvůrčího myšlení jsou:

- samostatnost a originalita v uvažování
- řešení nového (i na základě již poznaného)
- vytváření nových hodnot

“Tvůrčí myšlenka je aktivní proces usměrňovaný vnitřními výběrovými kritérii řešitele a završený dosažením shody řešení s kritérii.”

Základní rysy tvůrčího myšlení mají řadu projevů (analyzování a systemizování projevů, odhalování souvislostí, vytváření původních hypotéz, výběr nejvhodnějších metod apod.). Z nich je zřejmé, že tvůrčí přístup se dá uplatnit v každé lidské činnosti.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podstata vynalézání

O podstatě vynalézání se vícekrát vyjádřil *T. A. Edison* (1847-1931). Zkušenost, že musel prozkoumat přes 1600 látek k nalezení té pravé pro žhavení vlákna v žárovce, jej vedla asi ke stanovisku: "Genius je jedno procento inspirace a 99 procent potu".

Vynalézání prohlásil Edison za mimořádnou dřinu, kdy se musí napnout všechny síly a dohady odmítnout. Neomylný princip vedoucí k úspěchu neexistuje. Musí se studovat všechny činitele a eliminační metodou je postupně vylučovat na co nejmenší počet. Pak se přijde na hledané řešení, třeba s přispěním náhody nebo štěstí.

Bariéry kreativity

Bariéra je to, co nám znemožňuje rozvoj tvořivé osobnosti. I když je dítě mimořádně disponované na rozvoj tvořivosti, naráží často na překážky (bariéry), které rozvoji jeho tvořivosti brání.

Dvě hlavní skupiny bariér tvořivosti:

Vnitřní bariéry – mentální, vliv působící zevnitř, tedy zábrany, které s sebou nosíme, aniž bychom si jich byli vědomi

.....

.....

.....

Vnější bariéry – vlivy působící z okolí našeho životního a pracovního prostředí.

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podrobnější členění bariér:

- **percepční bariéry** (bariéry související s možností vnímání úloh, podnětů,...), mohou být způsobené genetickými indispozicemi dítěte, jako je krátkozrakost, dalekozrakost, hyperaktivita. Úkolem rodiče je podle možností zbavit dítě handicapu už v předškolním věku, aby jím netrpělo při vstupu do školy před ostatními dětmi a aby mohlo ve vyučovací procesy plnohodnotně fungovat).
- **bariéry prostředí, kultury** – jsou to rozdíly mezi kulturami, které je třeba hravými metodami stírat (např. cestování do Arábie a způsob chování a odívání žen). Je třeba učit děti empatii, toleranci ke zvláštnostem těchto kultur.
- **emocionální bariéry** – je to např. strach udělat chybu. Je třeba učit děti nebát se projevit svůj postoj - i když nebude zrovna nejsprávnější, neodrazovat ho od dalšího úmyslu projevit se.
- **intelektové bariéry** – každý je vybaven určitým potencionálem, který je možno nějak usměrnit podle toho, s kým komunikujeme (u dětí hledat způsob jimi chápaný). Ne každý má přístup ke stejnému množství informací.
- **environmentální bariéry** – je třeba pochopit zdravotní styl a prostředí, ve kterém žijeme, má velký vliv pro tvorbu tvořivosti.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Kreativní techniky

Jsou možné dva základní přístupy k podstatě metod tvůrčího přístupu:

analytické inovační myšlení

spočívající v organizovaném systematickém postupu při hledání řešení podle nějakého praktického modelu, co možná jednoduchého, ale nezanedbávajícího žádné důležité hledisko;

.....

.....

.....

.....

princip nečekaného

jako skutečné síly při nacházení nových řešení se zdůvodněním, že nelze předpovědět původní výtvoř, kdo se na nich bude podílet, jaké budou, kdy a jak se k nim dospěje.

.....

.....

.....

.....

Brainstorming

je skupinová technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma. Je založena na skupinovém výkonu. Nosnou myšlenkou je předpoklad, že lidé ve skupině, na základě podnětů ostatních, vymyslí více, než by vymysleli jednotlivě. Poprvé s touto myšlenkou přišel v roce 1939 reklamní pracovník Alex Faickney Osborn.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pravidla brainstormingu:

- Zákaz kritiky.
- Uvolnění fantazie.
- Vzájemná inspirace.
- Kvantita nad kvalitou.
- Všichni jsme si rovni.

.....

.....

.....

.....

.....

Brainwriting

Obměna Brainstormingu – jedná se o písemnou formu. Nápady se řetězí. Jeden napíše nápad a další k němu přidá další úvahy.

Existuje mnoho variant provedení. Od posílání papíru, na kterém se připisují nápady až po tahání karet apod.

Výhody brainstormingu

.....

.....

.....

.....

Nevýhody brainstormingu

.....

.....

.....

.....

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Analogie

Slovo analogie pochází z řečtiny a znamená obdobu, podobnost, shodu. Analogie se velmi často v praxi využívá. Např. analogickou cestou došel při pozorování vinařského lisu J. Gutenberg k nápadu sestrojení knihtisku. Analogii využívám, když říkáme, že: „něco je **jako** něco jiného...“ Např. JUMBO jet je jako Albatros, oba létají, oba mají křídla, oba dokážou letět na dlouhou vzdálenost bez přistání, oba vědí, kam letí; avšak jsou z jiného materiálu, mají jiný pohon...

Laterální myšlení

Způsob hledání řešení neobvyklou cestou. Zahrnuje více faktorů než čistě matematické uvažování.

Velmi používanou metodou je Šest myslících klobouků

Bílý klobouk – fakta, čísla, informace

Červený klobouk – emoce, intuice, city, pocity

Žlutý klobouk – pozitivní a konstruktivní přístup

Černý klobouk – negativismus, proč něco nepůjde, kritika

Zelený klobouk – kreativní myšlení, jakékoliv nápady

Modrý klobouk – odstup a přemýšlení o myšlení, organizace celého myšlení, dirigent

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vytváření myšlenkových map

Myšlenkové mapy nám mohou sloužit v mnoha oblastech. Jak v soukromém životě, tak v pracovní oblasti. Jedná se o kreativní techniku, která zapojuje obě mozkové hemisféry a tím se dosahuje větší spolehlivosti zaznamenaných dat. Pokus jsou při vytváření použity obrázky, dosáhneme větší představivosti, co se týká cíle a tím můžeme lépe najít cestu k tomuto cíli.

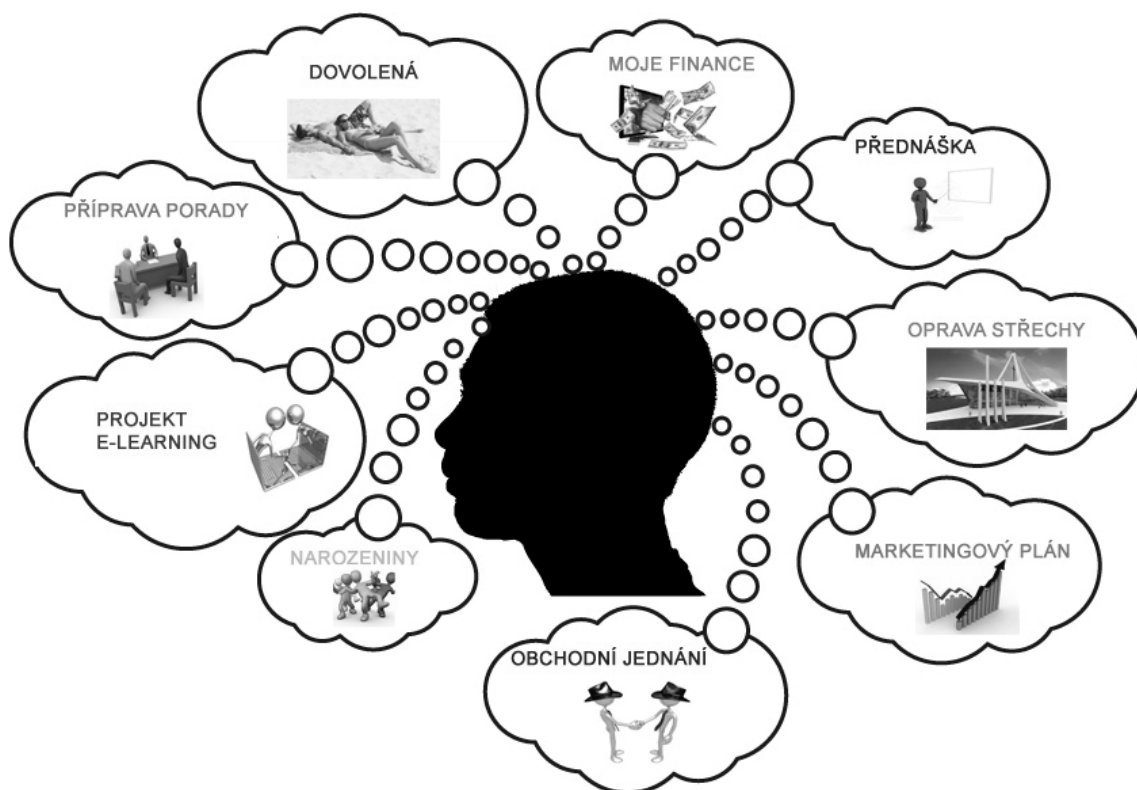
.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jak se myšlenkové mapy tvoří?

Pravidla jsou jednoduchá:

- hlavní téma (název) umístíme do středu,
- jednotlivé části pak rozmístujeme kolem středu a spojíme je se středem čarami,
- části se mohou dále větvit podle potřeby,
- pomocnými čarami nebo šipkami můžeme vyjádřit vztahy, které jdou napříč hierarchií,

v mapě bychom měli používat barvy, obrázky, symboly a různé další způsoby zvýraznění (míru určitě odhadnete sami, cílem samozřejmě není mapu znehlednit),

- je účelné používat buď jednotlivá slova, nebo krátká slovní spojení - prostě se soustřeďte na strukturu problému a souvislosti jednotlivých částí, neplýtvajte silami na formulování celých vět,
- během práce na mapě se neomezujte - vezměte si velký papír nebo si přilepte další list (cílem je omezit počet faktorů, které brání soustředění a "rozmachu" kreativity).

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

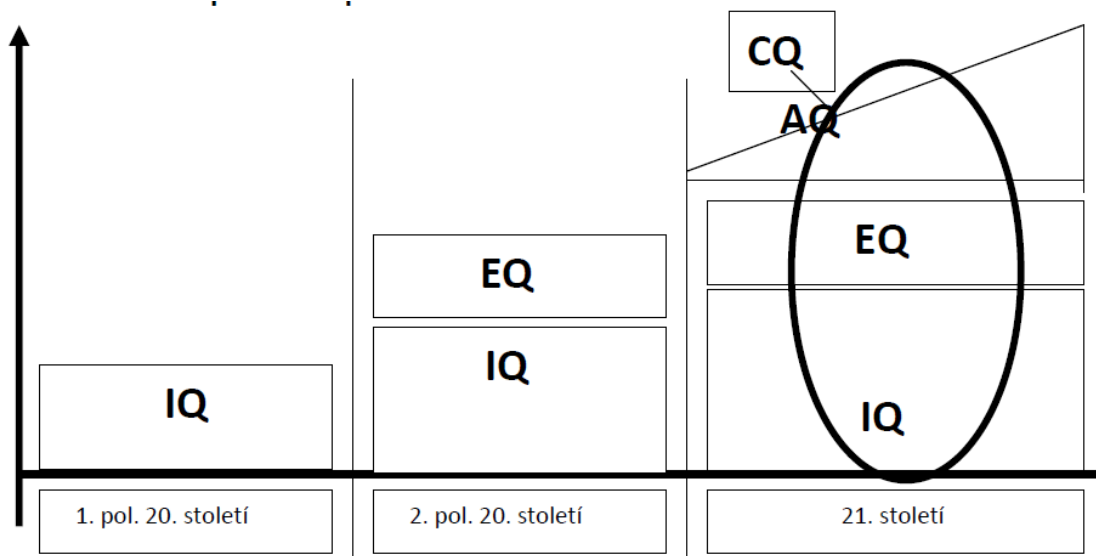

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Model kreativních kompetencí

Klíčové kompetence je zapotřebí rozvíjet proto, že současná doba rychlých změn a měnících se požadavků klade na každého zaměstnance zvýšené nároky nejen v oblasti odborných znalostí, ale i nadodborných dovedností.

Zdroj: PAVLÍK, P. *Kreativní inovační management. Moderní řízení.* Praha: *Ekonomia*, 2002

IQ – věcné, odborné a metodické analytické a systémové specifické schopnosti

EQ – sociální a osobnostní (emocionální) kompetence kulturní kompetence

AQ – akční kompetence

CQ – kreativní inteligence = IQ + EQ + AQ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Klíčové kompetence

1) Schopnost komunikovat

– znamená připravenost a schopnost jedince vědomě a harmonicky komunikovat, tzn. vypovídat o sobě ostatním co nejjasněji a nejsrozumitelněji, vědomě ostatním naslouchat, umět rozlišit podstatné od nepodstatného, být vstřícný k potřebám jiných a dbát přiměřenosti neverbálních signálů.

2) Schopnost kooperovat

– znamená připravenost a schopnost jedince podílet se aktivně a zodpovědně na skupinových pracovních procesech, tzn. poskytovat své vědomosti, být vstřícný k ostatním a respektovat jejich představy a názory, dodržovat dohodnutá pravidla a neztrácet společný cíl. Kooperace znamená společné jednání různých osob ve skupině v zájmu společného cíle. Členové skupiny nejsou přitom jednotní, pouze pokud jde o vytčený cíl, ale jsou jednotní také v tom, jaké cesty řešení vedou k jeho dosažení. Mezi předpoklady efektivní skupinové spolupráce patří vzájemné akceptování účastníků, otevřenost komunikace, kolegiální rozdělení práce a podílení se na hledání cesty a cílů.

3) Schopnost řešit problémy, kreativita

– znamená připravenost a schopnost jednotlivce převzít v přiměřeném rozsahu odpovědnost nebo spoluodpovědnost, zpracovávat samostatně informace, plánovat výsledky, dokumentovat a shrnovat, systematickými postupy a prozíravým myšlením optimalizovat průběh prací. Být otevřený k poznávání nových a originálních postupů a řešení problémů. Být přitom přístupný neobvyklým, málo používaným řešením, umět rozpoznávat problémy a rozčlenit je na dílčí problémy, hledat a nacházet alternativy řešení, dílčí řešení smysluplně spojovat v celkové řešení a znát optimální postupy vedoucí k cíli.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4) Schopnost samostatnosti a výkonnosti

– znamená připravenost a schopnost jedince vyvíjet vlastní iniciativu, pracovat soustředěně, vědomě a vytrvale na nějakém úkolu, znát své vlastní přednosti a slabé stránky a umět se produktivně vypořádat s kritikou. Měl by pracovat cílevědomě, soustředěně a plánovitě, snažit se samostatně o získání informací a o cesty k řešení, zastávat vlastní názory i proti názorům ostatních, být přítom otevřený ke kritice a být tudíž schopen převzít odpovědnost a využít daných možností.

5) Schopnost přijmout odpovědnost

– znamená připravenost a ochotu jednotlivce převzít odpovědnost nebo spoluodpovědnost v přiměřeném rámci, umět odhadnout důsledky vlastního způsobu jednání, z profesního hlediska umět rozeznávat význam důvěryhodného, spolehlivého jednání a svou pohotovostí k pracovnímu nasazení a smyslem pro kvalitu pozitivně ovlivňovat výkony týmu. Představuje vůli člověka identifikovat se s úlohou, před kterou je postaven, plnit ji vědomě a spolehlivě, zasazovat se za druhé, umět odhadnout možné důsledky vlastního jednání.

6) Schopnost přemýšlet a učit se

– znamená, že jedinec je připraven a má sílu dále rozvíjet svou způsobilost k učení, myslet v souvislostech a systémově. Zná svůj přístup k učení, dále jej rozvíjí a vzhledem k mezerám ve vlastních vědomostech a problémům s učením, pobízen zvědavostí a zaujetím, snaží se dostat k novým zdrojům informací a smysluplně je využívat. Rozlišuje mezi důležitým a nedůležitým a poznává příčiny a vzájemné souvislosti vlivů i u věcných obsahů a může tedy spojovat nové vědomosti s tím, co už zná, takže v budoucnu bude také schopen smysluplně je aplikovat i na nové věcné obsahy.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

7) Schopnost zdůvodňovat a hodnotit

– znamená připravenost a způsobilost jednotlivce věcně a systematicky zdůvodňovat a hodnotit výsledky vlastní práce, společné pracovní výsledky skupiny a také cizí výsledky. Používat přitom přiměřeně kritéria a měřítka hodnot a přisuzovat jim adekvátní váhu. Umět také výsledky systematicky shrnovat a dostat se tak do situace, kdy pracuje samostatně na základě vlastních rozhodnutí či zdůvodnění a vyžaduje zdůvodnění u vyjádření a hodnocení ostatních.

Pozn.:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Stres a jeho role v kreativním přístupu

Stres je přirozenou součástí života. Je to fyzické a emocionální rozrušení, které cítíš tváří v tvář různým životním událostem – velkým i malým, šťastným i smutným.

Krátkodobé fyzické změny, doprovázející stres, jsou blahodárné. Dlouhodobý nepřerušovaný stres může ale vést k potížím: jako je chronická zuřivost, frustrace, bolesti hlavy nebo i srdeční obtíže. Trvalý stres tedy poškozuje tvou duševní pohodu.

Stres se vyskytuje ve dvou podobách, a sice jako pozitivní stres (angl. eustress) a stres negativní (angl. distress). Velkou část negativního stresu si působíme sami, protože naše mysl a náš postoj k životu mohou vytvářet neopodstatněný strach, úzkost a obavy. Stresu se nelze zbavit úplně, ale je možné zmírnit jeho negativní dopad. v této lekci vás seznámíme s jednoduchými zásadami, které vám pomohou efektivněji zvládat stres.

Tělesné reakce

- bolest svalů
- bolest hlavy
- zrychlené dýchání
- třes
- napětí v sanici
- sucho v ústech
- stažený žaludek
- tělesná slabost
- celková únava
- změna chování
- neschopnost spát
- nechut' k jídlu, sexu a životu
- přejídání se
- užívání alkoholu a drog

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Emocionální reakce

- nervozita
- strach
- úzkost
- obavy
- zloba
- deprese
- panika
- výpadky paměti
- pocity méněcennosti

Přiměřený stres je důležitý a má na člověka dobrý vliv. Správná míra stresu nám může pomoci stát se úspěšnými.

Podněcuje kreativitu.

Motivuje.

Umožňuje nám žít a radovat se.

.....

.....

.....

.....

Pokuste se do svého života uvést výše popsané a níže uvedené principy, které vám pomohou zmírnit stres.

Uvědomění: Odhalte a definujte příčiny a následky stresu.

Rovnováha: Snažte se v životě najít rovnováhu a objevujte nové způsoby, jak zmírnit stres.

Rozhodování: Prostřednictvím promyšlených rozhodnutí, udávejte směr svému životu.

Je-li váš život vyvážený, máte stres pod kontrolou.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nezapomínejte na žádnou dimenzi své osobnosti: tělesnou, duševní, sociální a duchovní.

Vytyčte si cíle, plánujte a přistupujte k životu pozitivně.

Řiďte se zlatým pravidlem: Jedněte s druhými tak, jak chcete, aby oni jednali s vámi.

**Žijte podle hodnot, které vyznáváte,
a vytvářejte neopakovatelné okamžiky pro sebe i pro druhé.**

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Aktivizace dětí ke kreativnímu myšlení.

Kreativní učební strategie umožňují člověku manipulovat s informacemi např. prostřednictvím uvažování podle analogie, analýzy a syntézy, indukce a dedukce, sumarizace a hledat nové, originální vztahy.

Proces myšlení by měl probíhat v těchto fázích:

1. získávání nových poznatků,
2. usuzování (vlastní promýšlení a domýšlení poznatků),
3. vytváření nových myšlenek, tvůrčích závěrů (ať již jen subjektivních - jen pro jeho osobu nebo i objektivních pro ostatní lidi).

Některé děti/žáci jsou zvyklí získávat poznatky pouze pamětně, verbálně a pasivně. Vlastní usuzování, kritické promýšlení a domýšlení problematiky opomíjejí a nové tvůrčí myšlenky se vůbec nesnaží vytvářet. Pokud alespoň uvažují aplikačně, je to ještě přijatelné.

Aktivní žák nejen přebírá a napodobuje hotové poznatky odjinud, promýšlí jejich aplikaci, ale také sám (a) deduktivně i induktivně usuzuje, snaží se ujasnit souvislosti, najít i nové vztahy, analogie, snaží si vytvářet nové myšlenky.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Silnou vazbu k vnitřní motivaci mají zvláštní typy prožitků, **Flow** (flow experiences).

Typické pro aktivity vedoucí k flow:

1. Každý krok má jasně definované cíle – na rozdíl od každodenního života v práci nebo doma, kde se musí člověk často potýkat s protichůdnými požadavky, kdy není jasné, co se od něho očekává, během flow jedinec vždycky přesně ví, co se musí dělat.
2. Jedinec má během své činnosti okamžitou zpětnou vazbu.
3. Výzvy jsou v rovnováze se schopnostmi jedince. „Hrát šachy nebo tenis proti mnohem silnějším soupeři vede k frustraci, proti mnohem slabšímu k nudě.“
4. Pozornost je, na rozdíl od řady každodenních činností, zaměřená na prováděnou aktivitu.
5. Rušivé vlivy jsou zcela vyloučeny z vědomí.
6. Jedinec nemá obavy ze selhání. Důvodem je naprostá koncentrace na prováděnou činnost a zmíněná rovnováha mezi výzvami a schopnostmi.
7. Jedince nezajímá, jak se jeví svému okolí, necítí potřebu dělat dojem a nezajímá se o případný výsměch.
8. Ztrácí se pojetí času.
9. Neexistuje jiný důvod pro její vykonávání, než pocit, který aktivitu provází. Autotelickou aktivitou může být četba knihy, poslech muziky, sport aj. Většina aktivit v každodenním životě je charakterizována jako exotelická: jedinec je nevykonává pro svou zábavu, ale pro určitý cíl, ke kterému vedou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Shrnutí

V rámci absolvování tohoto kurzu jsme se dozvěděli základní informace jak chápat kreativitu, že to není pouze umělecký přístup a jak ji můžeme uplatňovat v běžné praxi.

Pro toto pochopení jsou důležité informace o fungování lidského mozku a upřednostňování jednotlivých hemisfér při různých činnostech.

Dále jsme se seznámili se znaky tvůrčí osobnosti a s bariérami, které omezují kreativitu jednotlivce i celého týmu.

Na praktických příkladech a cvičeních jsme si ukázali kreativní techniky

– brainstorming, myšlenkové mapy, analogické hledání řešení.

Popsali jsme si klíčové kompetence pro rozvoj kreativity a vysvětlili jsme si možnosti při zvyšování úrovně jednotlivých kompetencí.

Dozvěděli jsme se o možnostech zvládnání stresu, jako jedné z bariér kreativity, ale pouze v případě negativního a dlouhodobého stresu.

V závěru kurzu jsme si předvedli jak aktivizovat žáky předškolního věku a motivovat je ke kreativě, hlavně vnitřní motivací.

Celý kurz byl koncipován jako ucelená informace od teoretických předpokladů po praktické vyzkoušení metod a ukázek již využívaných způsobů ve školách.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRACOVNÍ LISTY PRO ÚČASTNÍKY KURZU

ROZVOJ KREATIVITY A KREATIVNÍHO PŘÍSTUPU PEDAGOGA PŘEDŠKOLNÍ VÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRACOVNÍ LIST Č. 1 – Rychlost kreativního myšlení

Změřte si rychlost vašeho kreativního myšlení

Pokud jste někdy přemýšleli nad tím, jak rychlé je vaše myšlení, bude se vám následující cvičení určitě líbit. Jestliže vás tohle nikdy nenapadlo, pojdte si udělat následující krátký test, který trvá pouhých pár minut a obsahuje zajímavé informace.

Vezměte si papír a tužku a nastavte si limit dvou minut. **Během této relativně krátké doby se snažte vymyslet co nejvíce nových použití běžného ramínka na šaty.** Pište a vymýšlejte co nejrychleji, odpovědi si zapisujte do přehledného seznamu. Až časový limit vyprší, dopište poslední věc a odpovědi si spočítejte. Potom je vydělte dvěma, čímž získáte průměrný počet nápadů, které jste vymysleli za jednu minutu.

Vyhodnocení:

- ✓ 4 až 5 nápadů za minutu je běžný průměr
- ✓ alespoň 8 využití se hodnotí jako dobrá úroveň nápaditosti
- ✓ 12 a více nápadů je už výjimečný výkon
- ✓ kdo překročil hranici 15 bodů, je přímo geniální

Pochopitelně jsou následující údaje pouze orientační, ale jako zajímavá pomůcka fungují velmi dobře.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRACOVNÍ LIST Č. 2 - Test laterálního myšlení

Zkuste posoudit, co se stalo v následujících neobvyklých situacích.

1. V autě sedí muž. Je tma a na kapotu dopadají kapky. Najednou se rozsvítí světla a déšť ustane. Kde se nachází ten muž?
2. Na zahradě se našly tři knoflíky, mrkev, šála a dva kusy uhlí. Jak se tam dostaly?
3. Na poli leží mrtvola muže. Nevedou k ní žádné stopy. Je sám a na zádech má batoh. Jak zemřel?
4. Kůň přeskočil věž a pak se ho zmocnil střelec. Kde se to stalo?
5. Žena má dvě dcery. Obě se narodily v tutéž hodinu, týž den téhož roku, ale nejsou dvojčata. Jak je to možné?
6. Během autonehody byl zraněn otec i jeho syn. Oba byli odvezeni do nemocnice. Jakmile chirurg uviděl chlapce, vykřikl: „To je můj syn!“ Jak je to možné?
7. Muž se díval na ženu, jak skáče z mostu a pak to oslavil dobrým obědem. Proč?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PRACOVNÍ LIST Č. 3 - Základní stavební kameny EQ a CQ (TEST)

- **Identifikovat vlastní pocity a porozumět jim**

A Zpravidla si uvědomuji, jak se cítím.

B Svých pocitů si nijak zvlášť nevšímám a většinou bych ani neuměl říct, jak se cítím.

C Někdy si uvědomím, jak se cítím, často ale také ne, nebo teprve až později.

A Svět nálady příliš nevnímám.

B Často změny své nálady nedokážu pochopit.

C Když se moje nálada změní, obvykle vím, s čím to souvisí.

A Často si pocitů všimnu, teprve když už jsou opravdu silné.

B Pocitů si všimnu často už v jejich počátcích.

C Většinou žádné jasné pocity vůbec nevnímám, spíš si všimnu tělesných změn,
jako

například zadýchání, neklidu apod.

- **Umět ovlivňovat a řídit své pocity**

A Ve stresových, zátěžových situacích někdy příliš znervózním.

B Ve stresových, zátěžových situacích se dokážu sám snadno uklidnit.

C Ve stresových, zátěžových situacích rychle ztrácím nervy a dělám potom také moc
chyb.

A Když se opravdu rozčílím, přestávám se kontrolovat.

B Někdy řeknu ve zlosti věci, kterých potom lituji.

C Obvykle si včas všimnu, když se rozzlobím, a dokážu zlost ještě kontrolovat.

A Když se rozčílím, dokážu se zase dostat zpátky do vnitřní rovnováhy.

B Když se rozčílím, často je pro mne obtížné znovu nalézt duševní rovnováhu.

C Můžu se celé hodiny rozčilovat kvůli věcem, které se nedaří.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Expresivita – umět prožívat a vyjadřovat pocity

A Pokud možno, nedávám své pocity vůbec najevo.

B Často působím rezervovaněji, než jsem.

C Zřetelně vnímám své pocity, umím je také dát najevo.

A Umím druhým dobře popsat, co cítím.

B Naučil jsem se mluvit o svých pocitech.

C Často mi chybí slova, jak bych mohl popsat, co cítím.

A Mám-li problémy, pomáhá mi, když si s někým o tom můžu otevřeně promluvit.

B O věcech, které mě tíží, si s ostatními sice popovídám, ale mluvím spíše o okolnostech, než o svých pocitech.

C Vyhýbám se tomu mluvit s druhými o svých problémech.

• Identifikovat pocity druhých a rozumět ji

A Někdy postřehnu, jak se ostatní cítí, často ale také ne

B Zpravidla si nevšímnu, jaké emocionální pochody se v druhých odehrávají

C Mám vyvinutý smysl pro to, jak se druzí lidé cítí

A Dokážu na ostatních snadno vyzorovat i drobné změny (např. výraz tváře, hlas, řeči).

B Někdy si takových neverbálních signálů povšímnu. Často ale na to prostě nedávám pozor.

C Zpravidla se soustředím více na věcné otázky. O to ostatní se nestarám.

A Obvykle si nepřipouštím myšlenky, že někdo vidí nebo cítí nějakou věc jinak. Stejně mi to připadá obtížné.

B U lidí, kteří jsou podobní jako já, celkem snadno poznám, co cítí. Lidem, kteří jsou úplně jiní, než já, ale často vůbec nerozumím.

C Dokážu se snadno vžít do situace jiných lidí a vycítit, jak jim je.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- **Umět ovlivňovat a řídit pocity ostatních**

A Umím dobře zacházet s pocity druhých.

B Nevím, co mám dělat, když ostatní dávají najevo své pocity. Nemám to rád.

C Když je někdo velmi emocionální, pak je mi to už spíše nepříjemné.

A Když za mnou někdo přijde se svými osobními problémy, je to pro mě spíše obtížné.

B Často za mnou lidé přijdou, aby se mnou promluvili o věcech, které je tíží.

C Obvykle se na mne druzí se svými osobními problémy neobracejí. Bylo by mi to spíše nepříjemné.

A Když se někdo rozčílí, přeruším rozhovor a pokračuji teprve tehdy, až se ten druhý začne znovu chovat normálně.

B Dokážu lidi, když se rozčílí nebo rozzuří, snadno uklidnit.

C Často nevím, co mám dělat, když se jiní rozzuří.

- **Postoj k pocitům**

A Považuji za důležité uvědomovat si své pocity.

B Záleží na tématu. Ve věcném kontextu nepokládám vlastní pocity za tak důležité.

C Obvykle nemá příliš smysl zabývat se vlastními pocity.

A Považuji za téměř beznadějně chtít rozumět jiným lidem.

B Často vůbec nepřemýšlím o tom, jak se ten druhý asi cítí.

C Snažím se ostatním porozumět.

A Pocity se těžko dají ovlivnit. Musíme je brát, jak přicházejí.

B Myslím, že je hodně důležité umět ovlivňovat své pocity.

C Pocity v mnoha souvislostech ruší. Je lepší je vyloučit.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Hodnotící tabulka

Stavební kámen 1	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	3	1	2	1	2	3	2	1	3
Stavební kámen 2	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	2	3	1	1	2	3	3	2	1
Stavební kámen 3	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	1	2	3	3	1	2	3	2	1
Stavební kámen 4	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	2	1	3	1	2	3	1	2	3
Stavební kámen 5	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	3	2	1	2	3	1	1	3	2
Stavební kámen 6	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	3	2	1	1	2	3	2	3	1
CELKEM									

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA

Název	Autor
100 kreativních metod a her. Grada, 2012, 179 s.	KLEIN, M. Z.
Aktivita žáků ve vyučování. Praha: SPN, 1971, 188 s.	SKALKOVÁ, J.
I dospělí si mohou hrát. ČTK, 1987, 232 s.	BAKALÁŘ, R.
Jste výjimeční?. Fortuna Print, 2010, 192 s.	GORDONOVÁ, C.
Kooperativní učení, kooperativní škola. Portál, 1997, 151 s.	KASÍKOVÁ, H.
Kreativita a její rozvoj. Computer press, 2004, 315 s.	ŽÁK, P.
Kreativita: [změňte způsob své práce: výběr osvědčených technik a postupů: 70 cvičení]. Brno: CP Books, 2005, 110 s.	CLEGG, B., BIRCH, P.
Kreativní inovační management. Moderní řízení. Ekonomia, 2002.	PAVLÍK, P.
Kreativní management v praxi. Grada, 2008, 136 s.	HOSPODÁŘOVÁ, I.
Myšlenkové mapy pro děti. BizBooks, 2014, 121 s.	BUZAN, T., WOOD, J. G.
Nápady na ubrousku. Jan Melvil Publishing, 2009, 288 s.	ROAM, D.
Pozitivní řízení. Management Press, 2003, 212 s.	O'BRIENOVÁ, P.
Proměna. Jan Melvil Publishing, 2011, 288 s.	HEATH, C., HEATH, D.
Tvořivost – techniky a cvičení. Grada, 2007, 188 s.	KÖNIGOVÁ, M.
Teaching as a Subversive Activity. Penguin, 1971, 208 p.	POSTMAN, N., WEINGARTNER, C.
Zen a hotovo. Jan Melvil Publishing, 2010, 128 s.	BABAUTA, L.
Znáš svou osobnost? Fortuna Libri ČR, 2006, 159 s.	GORDONOVÁ, C.